

Lecture publique de la meguila par une femme au Mur des lamentations.

Débat talmudique

Lecture féminine de la meguila

Si certains commandements ne concernent que les hommes les femmes sont bien tenues d'écouter la lecture de la Méguila. Mais peuvent-elles pour autant en rendre quitte les hommes ? La question fait débat parmi les commentateurs du Talmud.

מסכת ערכין דף ב:

הכל חייבין במקרא מגילה, הכל כשרין לקרות את המגילה לאיתוי מאי לאתויי נשים וכדר' יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע בן לוי נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס. הכל חייבין בזימון לאתויי מאי לאתויי נשים ועבדים דתניא: נשים מזמנות לעצמן ועבדים מזמנין לעצמן.

רש"י

לאתויי נשים - שחייבות במקרא מגילה וכשרות לקרותה ולהוציא זכרים ידי חובתם
מזמנות לעצמן - שלש נשים וכן שלשה עבדים אבל אין שתי נשים או שני עבדים מצטרפין עם שני (אנשים) לפי שיש באנשים מה שאין בנשים ובעבדים שאין הנשים אומרות ברית ואין העבדים אומרים על נחלתנו

תוספות

לאתויי נשים - שחייבות במקרא מגילה וכשרים לקרות ולהוציא זכרים ידי חובתן ל"ה. אבל בה"ג לא פסק הכי ומביאין ראיה מן התוספתא וזה לשונם: הכל חייבין במקרא מגילה כו' טומטום ואנדרוגינוס חייבין ואין מוציאין הרבים ידי חובתן אנדרוגינוס מוציא מינו ואין מוציא את שאינו מינו טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו נשים ועבדים וקטנים פטורין מקריאת מגילה עד כאן לשון התוספתא. וההלכות גדולות הוסיפו אלא שחייבין בשמיעה לפי שהכל היו בספק להשמיד ולהרוג ולאבד.

(פסק) - ר' יהושע הוה מכנס כל אנשי ביתו וקורא לפניהם רבי יונה אבוא דרבי מנחם היה מתכוין לקרותה לפני נשים שבביתו שהכל היו בספק והכל חייבין בשמיעה עד כאן לשון הלכות גדולות. לכך צריך לפרש בכאן דאין הנשים מוציאין אלא נשים אבל אנשים לא והכל חייבין במקרא מגילה כו' לאיתויי נשים [שמוציאין נשים אחרות] והוה מצי למימר לאיתויי קטן אליבא דרבי יהודה דמכשיר בקטן בפרק שני דמגילה (דף יט:).

Traité Ara'hin 3b

Tout le monde est obligé d'écouter la lecture de la méguila, et chacun est apte à lire la méguila. Cela vient inclure qui ? **Cela inclut les femmes**, comme l'avis de Rabbi Yéhochoua Ben Lévi, car il a enseigné : les femmes sont obligées d'écouter la méguila car elles aussi ont été sauvées lors du miracle. Tous doivent faire le zimoun (avant le birkat hamazon). Cela vient inclure qui ? Les femmes et les serviteurs. Comme il est enseigné dans une braïta : **les femmes font le zimoun ensemble**, les serviteurs également.

Commentaire de Rachi

Cela inclut les femmes : elles sont obligées d'écouter la méguila, et elles sont aptes à la lire et d'acquitter les hommes de leur obligation.

Les femmes font le zimoun ensemble: trois femmes, ainsi que trois serviteurs. Mais deux femmes ou deux serviteurs ne peuvent pas s'associer avec (deux) hommes. Car les hommes lisent des passages que les femmes et les serviteurs ne disent pas.

Commentaire de Tossfot

Elles sont obligées d'écouter la méguila, et elles sont aptes à la lire, et de libérer les hommes de leur obligation. Ceci est le commentaire de Rachi. Mais le livre *Hala'hot Guédolot* est d'avis contraire et apporte une preuve d'une *tossefta* : "Tout le monde est obligé d'écouter la méguila (...) la personne asexuée et l'hermaphrodite sont obligé d'écouter la méguila, mais ne peuvent pas acquitter les autres. (...) Les femmes, les serviteurs et les enfants sont exemptés de la lecture de la méguila." Et le *Hala'hot Guédolot* rajoute qu'ils sont quand même obligés de l'écouter car tous étaient inclus dans le décret d'extermination.

Conclusion juridique : Rabbi Josué faisait rentrer tout les gens de sa maison et leur lisait la méguila. Rabbi Yona père de Rabbi Menah'em avait l'intention d'acquitter les femmes de sa famille, l'obligation d'écouter la méguila étant la même pour tous. Les paroles du *Hala'hot Guédolot* s'arrêtent là. C'est pour cela qu'il faut expliquer ici que les femmes ne peuvent acquitter que des femmes mais les hommes non; la lecture du Talmud étant "tous sont obligés par la lecture de la méguila cela inclut les femmes (qui acquittent d'autres femmes)". On aurait pu inclure également l'enfant, car d'après Rabbi Yéhouda un enfant est apte à lire la méguila.

מסכת מגילה דף ד.

ואמר רבי יהושע בן לוי: נשים חייבות מקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס

רש"י

שאף הן היו באותו הנס - שאף על הנשים גזר המן להשמיד להרוג ולאבד מנער ועד זקן טף ונשים וגו'

תוספות

נשים חייבות במקרא מגילה - מכאן משמע שהנשים מוציאות את אחרים ידי חובתן מדלא קאמר לשמוע מקרא מגילה והכי נמי משמע בערכין (דף ב: ושם) דקאמר הכל כשרים לקרא את המגילה ומסיק הכל כשרים לאתווי מאי ומשני לאתווי נשים משמע להוציא אפילו אנשים וקשה דהא בתוספתא תני בהדיא דטומטום אין מוציא לא את מינו ולא שאין מינו ואנדרוגינוס מוציא את מינו ואין מוציא את שאין מינו ופשיטא דלא עדיפא אשה מאנדרוגינוס וכן פסקו הה"ג דאשה מוציאה מינה אבל לא אנשים וי"ל דסלקא דעתך דלא יועיל קריאתן אפילו להוציא הנשים קמ"ל דחייבין דהכל חייבין בשמיעה עבדים נשים וקטנים.

שאף הן היו באותו הנס - פירש רשב"ם שעיקר הנס היה על ידן בפורים על ידי אסתר בחנוכה על ידי יהודית בפסח שבזכות צדקניות שבאותו הדור נגאלו וקשה דלשון שאף הן משמע שהן טפלות ולפירושו היה לו לומר שהן לכך נראה לי שאף הן היו בספק דלהשמיד ולהרוג וכן בפסח שהיו משועבדות לפרעה במצרים וכן בחנוכה הגזירה היתה מאד עליהן

Traité Méguila 4a

Rabbi Yéhochoua ben Lévi dit: les femmes sont obligées de lire la méguila car elles aussi ont été sauvées par le miracle.

Commentaire de Rachi

Même sur les femmes il y avait le décret d'extermination "du plus jeune au plus vieux, les enfants et les femmes".

Commentaire de Tossfot

Les femmes sont obligées de lire la méguila: De là nous apprenons que les femmes peuvent acquitter d'autres personnes de la lecture, du fait qu'il n'est pas marqué "écouter la méguila". Nous le déduisons également du traité de Ara'hin, où l'on enseigne "Tous sont aptes à lire la méguila, cela vient inclure les femmes", et donc d'acquitter même des hommes.

Mais cela est difficile à comprendre car, nous déduisons d'une Tossefta que les femmes ne peuvent pas acquitter des hommes; et c'est ainsi qu'a tranché le Hala'hot Guédolot ! Il faut donc comprendre que le Talmud vient nous apprendre que les femmes ne sont obligées que d'écouter la méguila.

Car elles aussi ont été sauvées par ce miracle: Rachbam explique que l'essentiel du miracle s'est fait par elles : à Pourim, grâce à Esther, H'anouka par Yéhoudit et à Pessah par le mérite de ces femmes vertueuses. Cependant cette explication présente une difficulté: "elles aussi" veut dire qu'elles étaient secondaires et d'après son explication, le Talmud aurait du dire « elles étaient l'essentiel du miracle" ! C'est pour cela qu'il me semble que l'explication est qu'elles étaient concernées par le décret d'extermination de même qu'elles étaient aussi soumises au Pharaon et que le décret de persécution de 'Hanouca, pesait fortement sur elles [...]

Note:

Rachi et Tossfot emploient chacun une démarche différente pour comprendre le texte du Talmud et arrivent inévitablement à des conclusions juridiques différentes.